

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м.МОГІЛІВ-ПОДІЛЬСЬКИЙ

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
«_____» _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 – Фінанси, банківська справа і страхування

Керівник роботи:

(підпис)

Г.В. Салтикова

/

Студент:

(підпис)

М.А. Колеснік

Група:

Фдн-61МП

Суми
2020

ЗАВДАННЯ

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 32 с., 4 рис., 8 табл., 32 джерела

Актуальність дослідження ґрунтується на розумінні виключної важливості забезпечення економічного зростання в Україні та ролі інвестиційних процесів як головного стимулятора та каталізатора розвитку.

Мета роботи — на основі дослідження теоретичного підґрунтя інвестиційної привабливості країни та факторів її формування проаналізувати стан привабливості України та визначити головні шляхи її покращення.

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що опосередковують процес формування інвестиційної привабливості держави та її реалізацію.

Предмет дослідження – інвестиційна привабливість на макрорівні як економічний феномен та її стан в Україні.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі підготовки роботи: синтез, аналіз, класифікація, графічна візуалізація, індукція та дедукція, статистичні методи, порівняння, групування.

Структура роботи. У першому розділі дипломної роботи розглянутий теоретичний базис аналізу інвестиційної привабливості країни: визначені основні поняття та їх взаємозв'язок та взаємозумовленість, досліджені фактори формування інвестиційної привабливості країни. Другий розділ присвячений аналізу поточного стану інвестування в Україні та визначенню позицій країни у міжнародних інвестиційних рейтингах. Третій розділ акцентується на практичних та перспективних аспектах теми: проаналізовано динаміку основних показників, що формують інвестиційну привабливість держави та впливають на неї. Основну увагу приділено питанням детінізації економіки та подоланню корупції, як визначальних чинників покращення національної інвестиційної привабливості та міжнародного іміджу.

ІНВЕСТУВАННЯ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ, ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ДЕРЖАВИ	7
1.1 Сутність поняття «інвестиційна привабливість» на різних адміністративних рівнях	7
1.2 Взаємозв'язок категорії інвестиційної привабливості із суміжними та фактори її формування	10
2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ	13
2.1 Аналіз поточного стану інвестування в Україні	13
2.2 Інвестиційна привабливість України скрізь призму міжнародних рейтингів	17
3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ	21
3.1 Аналіз основних факторів впливу на інвестиційну привабливість країни	21
3.2 Детінізація економіки України як визначальний фактор підвищення її інвестиційної привабливості	24
ВИСНОВКИ	27
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	20

ВСТУП

Актуальність дослідження. В сучасному світі інвестиції є одним із факторів покращення економічного стану як підприємства, так і держави в цілому. Підвищити економічний стан держави без вкладень неможливо, а саме з цього і випливає актуальність даної теми. Об'єм та ефективність залучення інвестицій на пряму залежить від інвестиційної привабливості держави. Для того щоб країна стала інвестиційно-привабливою необхідно створювати відповідний інвестиційний клімат.

Аналіз інвестиційної привабливості на різних рівнях управління досліджується вже багато років, але у зв'язку зі змінами української економіки, принципів організації бізнесу, це питання залишається актуальним і сьогодні.

Вивченню питань інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату приділили увагу такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: І.А. Бланк [3], І.В. Нападовська [9], У.П. Нечитайло [10-12], О.В. Носова [13], В.Г. Федоренко, та інші.

Мета роботи — на основі дослідження теоретичного підґрунтя інвестиційної привабливості країни та факторів її формування проаналізувати стан привабливості України та визначити головні шляхи її покращення.

Для досягнення мети були поставлені та вирішені наступні завдання:

- проаналізувати підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість»;
- дослідити взаємозв'язок центрального поняття із суміжними та похідними;
- визначити головні чинники, що формують інвестиційну привабливість держави;
- проаналізувати поточний стан інвестування в країні на загальнодержавному та регіональному рівнях;
- вивчити основні міжнародні інвестиційні рейтинги та позицію нашої країни в них;
- проаналізувати динаміку основних показників, що впливають на інвестиційну привабливість України;
- запропонувати принципові напрямки покращення інвестиційної привабливості та міжнародного іміджу країни.

Об'єкт дослідження - фінансові відносини, що опосередковують процес формування інвестиційної привабливості держави та її реалізацію.

Предмет дослідження – інвестиційна привабливість на макrorівні як економічний феномен та її стан в Україні.

Методи дослідження, які використовувалися в процесі підготовки роботи: синтез, аналіз, класифікація, графічна візуалізація, індукція та дедукція, статистичні методи, порівняння, групування.

Структура роботи. У першому розділі дипломної роботи розглянутий теоретичний базис аналізу інвестиційної привабливості країни: визначені основні поняття та їх взаємозв'язок та взаємозумовленість, досліджені фактори формування інвестиційної привабливості країни. Другий розділ присвячений аналізу поточного стану інвестування в Україні та визначенню позицій країни у міжнародних інвестиційних рейтингах. Третій розділ акцентується на практичних та перспективних аспектах теми: проаналізовано динаміку основних показників, що формують інвестиційну привабливість держави та впливають на неї. Основну увагу приділено питанням детінізації економіки та подоланню корупції, як визначальних чинників покращення національної інвестиційної привабливості та міжнародного іміджу.

Фактологічну основу роботи складають статистичні дані на UKRSTAT, дані численних міжнародних рейтингів, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ДЕРЖАВИ

1.1 Сутність поняття «інвестиційна привабливість» на різних адміністративних рівнях

Найголовніший показник, на який звертає увагу інвестор при вкладенні коштів – рівень інвестиційної привабливості. В економічній теорії немає одного найбільш точного та повного визначення поняття інвестиційної привабливості. Кожний автор у своїх працях висвітлює це поняття з різних боків. Розглянемо та порівняємо визначення одного й того ж самого поняття різних авторів.

Інвестиційна привабливість із позиції Бланка І. О. розглядається «як інтегральна характеристика окремих підприємств з точки зору можливого інвестування з позицій перспективності розвитку» [3]. Тобто даний автор тяжіє до мікроекономічного визначення поняття.

Близьку позицію щодо інвестиційної привабливості займають Коюда В.О. та Лепейко Т.І. У своєму посібнику «Основи інвестиційного менеджменту» вони стверджують, що «інвестиційна привабливість – це сукупність характеристик управлінської та фінансово-господарської діяльності підприємства, перспектив розвитку що зумовлюють можливості залучення інвестиційних ресурсів» [7].

Нападовська І.В дійшла до висновку, що «інвестиційна привабливість – суб'єктивно оцінювана інвестором система потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічних вигід у майбутньому» [9].

С. І. Басалай та Л. І. Хоружий говорять, що інвестиційна привабливість сукупність певних характеристик, що дають змогу інвестору оцінити, наскільки той або інший об'єкт інвестування більш гідний для вкладання в нього коштів. «Інвестиційна привабливість – це сукупність значень певних показників формальної і неформальної оцінок різних аспектів діяльності позичальника» [2].

А.Г. Завгородній, Г.Л. Вознюк та Т.С. Смовженко мають схожу позицію – «інвестиційна привабливість — це узагальнена інтегральна характеристика переваг і недоліків інвестування в окремі об'єкти чи напрями» [4]. Саме таке розуміння будемо вважати центральним.

Цікавий підхід до трактування поняття інвестиційної привабливості має Н. Макарій: «справедлива якісна та кількісна характеристика внутрішнього та зовнішнього середовища об'єкта потенційного інвестування» [8].

О. Носова виокремлює поняття інвестиційної привабливості держави, регіону та різних сфер діяльності. «Інвестиційна привабливість держави — сукупність політичних, правових, економічних і соціальних умов, що забезпечують інвестиційну діяльність вітчизняних і закордонних інвесторів.» «Інвестиційна привабливість регіонів — це інтегральна характеристика окремих регіонів країни з позицій ефективності здешевлення в них інвестиційної діяльності.» «Інвестиційна привабливість галузей економіки і видів діяльності — це інтегральна характеристика окремих галузей або видів діяльності з позиції ефективності їх функціонування» [13].

Проаналізувавши думки різних науковців, можемо зробити висновок, що інвестиційна привабливість – це комплекс показників, які допоможуть інвестору чітко сформулювати уявлення про об'єкт інвестування та вибір такого, який зможе повною мірою задовольнити інтереси інвестора.

Інвестиційна привабливість розглядається на рівні країни, галузі, регіону, підприємства. На рисунку 1.1 ми можемо побачити, підприємство в цій системі є кінцевою точкою вкладення коштів, де реалізуються конкретні інвестиційні проекти.

Для розрахунку рівня інвестиційної привабливості будь-якого об'єкта інвестування, необхідно врахувати велику кількість факторів, що здійснюють великий вплив на його діяльність. Тож, розглянемо інвестиційну привабливість детальніше на кожному рівні управління.

Інвестиційна привабливість держави – один з головних показників сталого розвитку її потенціалу. Та чому ж інвестиційна привабливість однієї країни суттєво відрізняється від іншої? До факторів, які можуть на це впливати відносять: особливості географічного положення; природно-кліматичні умови; ВВП країни та його внутрішню структуру; демографічну ситуацію; стабільність національної грошової одиниці та інше [19].

Інвестиційна привабливість регіонів – показник, який вказує інвестору на яку саме територію, в який регіон вкладання коштів буде економічно вигідніше.

Інвестор надасть перевагу тому регіону, де місцева влада створить всі умови для інвестування:

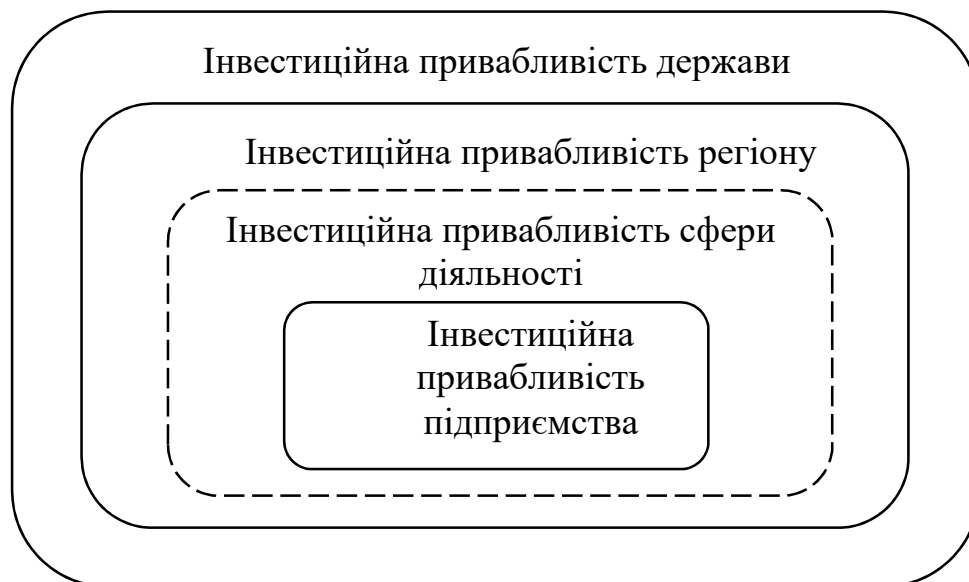

Рисунок 1.1 – Формування інвестиційної привабливості

Інвестиційна привабливість сфер діяльності – один з ключових показників для інвестора, який допоможе йому обрати такий вид діяльності, який забезпечить максимальну ефективність вкладених коштів. Інвестиційна привабливість окремої сфери діяльності (галузі) містить: важливість галузі (значення продукції, її особливості, частку експорту, залежність від імпорту, рівень забезпеченості внутрішніх потреб країни тощо); характеристику споживання продукції галузі; рівень конкуренції чи монопольності; особливості ринку збуту; фактичні та потенційно можливі обсяги ринку; рівень державного втручання у розвиток галузі (законодавство, податки, амортизаційна та кредитна політика тощо); соціальну роль галузі (кількість робочих місць, середню зарплатню, екологічну забезпеченість виробництва); фінансові умови роботи галузі (середній рівень прибутковості, оборотність активів тощо) та інше [18].

Інвестиційна привабливість підприємства – набір показників певного підприємства, які дозволяють інвестору оцінити всі переваги і недоліки вкладання коштів в розвиток даного об'єкта. Формування інвестиційної привабливості підприємства необхідне для забезпечення конкурентоспроможності продукції, підвищення її якості та структурної перебудови виробництва.

Інвестиційна привабливість підприємства залежить від:

1. Фінансових результатів підприємства протягом тривалого періоду;
2. Стабільності внутрішньої політики на підприємстві;
3. Торгової політики підприємства;
4. Форм управління на підприємстві;
5. Розміру середнього річного прибутку підприємства;
6. Темпів росту валової продукції підприємства;
7. Вартості виробничих ресурсів;
8. Рівня підготовки робочої сили;

1.2 Взаємозв'язок категорії інвестиційної привабливості із суміжними та фактори її формування

Категорія «інвестиційна привабливість» тісно пов'язана з низкою первинних та похідних категорій, одними з яких є категорії «інвестиційний клімат» та «інвестиційний потенціал». Одними з основних складових інвестиційної привабливості є інвестиційний потенціал та інвестиційний клімат.

Перш за все необхідно розібратися з терміном інвестиційного клімату, яке найчастіше вживається поряд із інвестиційною привабливістю. Як відомо, саме поняття інвестиції (лат. Investio – одягати) означає вкладення капіталу в економічну або іншу діяльність як в країні, так і за її межами. Багато вчених вивчали поняття інвестиційного клімату і доволі по-різному його трактували.

Проаналізувавши визначення інвестиційного клімату в різних джерелах, дістаємо висновок, що в більшості трактування поняття більш-менш збігається.

Простими словами, інвестиційний клімат - це наявність таких умов, які були б привабливими для інвестора у випадку, коли він обиратиме об'єкт інвестування. Майже в усіх визначеннях зустрічається: «...сукупність факторів...». Сукупність факторів або умов, мається на увазі, що на інвестиційний клімат можуть впливати деякі чинники, вони можуть бути як позитивні, які будуть покращувати рівень привабливості країни для інвесторів, так і негативні, які будуть відштовхувати інвесторів від об'єкта інвестування.

Крім того рівень економічного розвитку країни також має велике значення для інвесторів, так як чим краще розвинена країна, тим більше прибутку зможе отримати інвестор від вкладення коштів. Як відомо рівень розвитку країни можна дізнатися з міжнародних рейтингів та економічних показників, таких як ВВП, рівень інфляції, державного боргу і т.п.

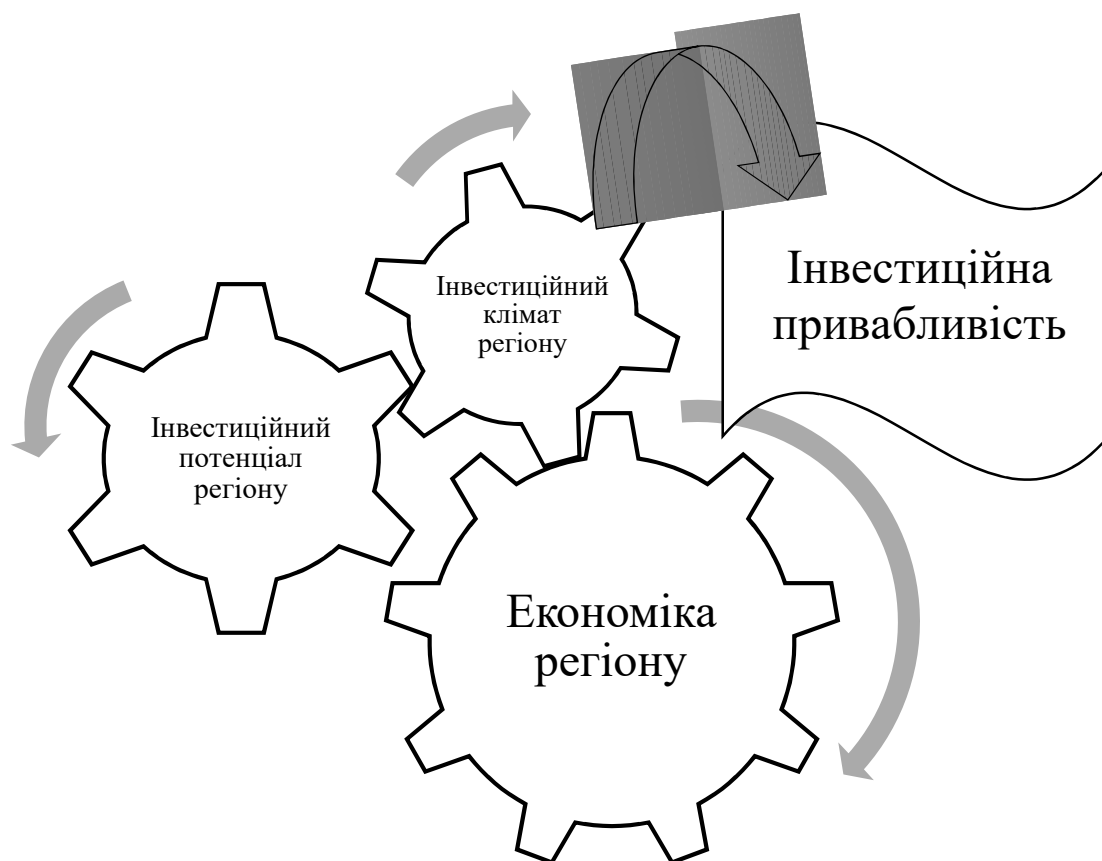

Рисунок 1.2 – Специфіка взаємозв'язку категорій інвестиційного процесу.

Нечитайло У. П. стверджує, що «інвестиційний потенціал – це кількість накопчених в економіці інвестиційних ресурсів, що при певних умовах можуть трансформуватися в інвестиції, тобто кількість ресурсів служить базою інвестування» [10]. «сукупність умов, необхідних для залучення даних ресурсів у процес інвестування, що і є визначальним фактором рівня інвестиційної привабливості.» [12]. Тобто інвестиційний потенціал розуміється переважно кількісно.

Розглянемо специфіку взаємозв'язку, який виникає між ними на прикладі певного регіону. На високий розвиток економіки певного регіону впливає кількість залучених інвестицій. Кількість інвестицій залежить від інвестиційного клімату та від інвестиційного потенціалу регіону (рисунок 1.2).

З усього вищесказаного можемо зробити висновок, що інвестиційний потенціал та інвестиційний клімат і є головними складовими інвестиційної привабливості.

2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

2.1 Аналіз поточного стану інвестування в Україні

Кожна країна має власний рівень інвестиційної привабливості. Інвестиційна привабливість України значно відрізняється від США та багатьох Європейських країн. Це пов'язано з різним рівнем соціально-економічного розвитку держав. Проте слід відмітити, що Україна має великий потенціал в інвестиційній діяльності, це пов'язно з її географічним розташуванням, адже наша держава розташована в самісінькому центрі Європи, має на своїй території велику кількість природних ресурсів, має науково-технічний потенціал та добре розвинену інфраструктуру. До того ж має відносно дешеву робочу силу. Проте наявність такої кількості плюсів ще не дає гарантії, що об'єкт стане привабливим для інвесторів, адже є фактори, що погіршують інвестиційний клімат, при яких підвищуються ризики для інвесторів. Наразі прямі іноземні інвестиції є дуже важливою формою вкладення капіталу для країн які розвиваються. В країну в яку активно залучають такі інвестиції згодом впроваджують новітні технології та сучасний досвід, а такі дії дають державі підвищувати свій соціально-економічний стан. В табл. 2.1 наведено рейтинг 10 країн світу по рівню прямих іноземних інвестицій та місце, яке зайняла Україна в даному рейтингу.

Таблиця 2.1 – Рейтинг країн світу по рівню прямих іноземних інвестицій [29]

Рейтинг	Країна	Розмір ПІІ, млн. дол.
1	США	258390000000
2	Китай	203492014029
3	Німеччина	105277588652
4	Бразилія	88324149805
5	Гонконг	86462759029
6	Сінгапур	82039577168
7	Ірландія	64535780983

Продовження таблиці 2.1

8	Австралія	60951066085
9	Франція	59849224138
10	Великобританія	58650667046
62	Україна	2476000000

З таблиці 2.1 можна зробити висновок, що Україна займає середню позицію в даному рейтингу (62 місце з 201). До основних інвесторів України за 2019 рік можна віднести Кіпр, Нідерланди, Швейцарію, Німеччину, Австрію, Великобританію[29] . Зміну інвестиційного клімату країни можна продемонструвати за допомогою іноземних інвестицій до країни. В табл. 2.2 наведено обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну за 2010-2018 роки.

Таблиця 2.2 – Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну за 2010-2018 роки [29]

Рік	Прямі інвестиції в Україну, млн. дол.
2010	38 992,9
2011	45 370,0
2012	48 197,6
2013	51 705,3
2014	53 704,0
2015	38 356,8
2016	32 122,5
2017	31 230,3
2018	31 606,4

За даними наведеними в табл. 2.2 можна зробити такі висновки:

- загальний обсяг залучених інвестицій в Україну за 2018 рік становить 31606,4 млн. дол., а це на 23% менше ніж за 2010 рік.
- в середньому обсяг залучених інвестицій в Україну за 2010-2018 роки становить 41253,97 млн. дол.
- в 2014 році спостерігається найбільший обсяг залучених інвестицій до України, а саме 53704,0 млн. дол., що на 69,9% більше ніж у 2018 році і на 37,7% більше ніж у 2010 році.
- в 2017 році спостерігається найменший обсяг залучених інвестицій до України, а саме 31230,3 млн. дол., що на 2% менше ніж у 2018 і на 20% менше ніж у 2010 році.
- різниця між найбільшим і найменшим показником обсягу залучених інвестицій в Україну рівна 22473,7 млн. дол.

Обсяг прямих іноземних інвестицій до України має нестабільну тенденцію, проте, все ж, ця тенденція більш схильна до спаду. Таку ситуацію можна прокоментувати тим, що країна має нестабільний стан, як в економічній так і в політичній сферах, недосконалість законодавства, відсутність необхідних умов для розвитку інвестиційного клімату країни. Зниження інвестиційної привабливості країни в цілому призводить до зниження інвестиційної діяльності. В табл. 2.3 наведено рівень прямих іноземних інвестицій в регіонах України з 2014 по 2018 роки.

Таблиця 2.3 – Обсяг прямих іноземних інвестицій в регіони України за 2014-2018 роки [15]

Назва області	Обсяги інвестицій, млн. дол.				
	2014	2015	2016	2017	2018
Вінницька					
Волинська	309,4	223,0	187,8	180,8	198,9
Дніпропетровська	341,3	271,2	247,1	246,1	251,3
Донецька	8913,0	5784,9	4030,6	3491,1	3688,2
Житомирська	362,9	259,8	222,7	216,3	226,8
Закарпатська	437,5	334,2	311,8	317,0	325,1

Продовження таблиці 2.3

Запорізька	1 075,3	843,4	682,7	863,4	910,5
Івано-Франківська	813,8	925,9	836,6	826,6	904,7
Київська	1 951,5	1 750,3	1 593,4	1 516,8	1 588,7
Кіровоградська	147,1	70,6	52,5	58,9	70,1
Луганська	826,4	578,2	443,9	436,4	438,0
Львівська	1 379,5	1 097,6	1 032,9	833,5	930,0
Миколаївська	282,8	228,9	212,8	213,5	206,1
Одеська	1 671,7	1 423,3	1 320,3	1 228,8	1 202,6
Полтавська	1 064,7	1 039,4	1 000,1	1 003,0	1 008,8
Рівненська	292,6	242,5	199,6	159,5	134,2
Сумська	422,7	263,3	199,1	190,0	181,5
Тернопільська	68,9	55,8	49,2	48,2	45,0
Харківська	2 131,9	1 674,3	1 519,6	642,5	638,3
Херсонська	275,2	208,2	211,0	201,3	218,5
Хмельницька	224,5	189,1	165,5	158,2	170,8
Черкаська	887,9	512,9	348,0	334,4	335,7
Чернівецька	80,2	68,6	59,1	57,1	42,6
Чернігівська	128,4	99,8	92,1	241,3	429,6
м. Київ	25 825,6	17 889,6	15 356,3	16 516,8	16 343,9
Разом	53 704,0	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4

Регіони України дуже відрізняються об'ємом прямих іноземних інвестицій, які до них поступають. І при цьому, слід зауважити, різниця між ними досить значна. Так, наприклад, найбільше інвестицій в середньому отримує Дніпропетровська область, а найменше – Тернопільська. Різниця між отриманими іноземними інвестиціями між цими регіонами в середньому рівна 5127,14 млн. дол., тобто Дніпропетровська область отримує інвестування майже на 100% більше ніж Тернопільська. Також, слід зазначити, значно зменшилося інвестування в таких

областях, як Дніпропетровська, Донецька, Харківська, Черкаська та в місті Києві. Але все ж у 2018 році спостерігається зростаюча динаміка прямих іноземних інвестицій к регіони. Проте, місто Київ все ж залишається лідером з отримання прямих іноземних інвестицій, він обганяє Дніпропетровську область, яка займає друге місце, більше ніж в 4 рази. Той факт, що до Києва надходить найбільше інвестицій, можна пояснити її вигідним географічним розташуванням, розміщенням великої кількості підприємств, а також адміністративним станом, оскільки, місто Київ є столицею України.

Таким чином, прямі іноземні інвестиції майже не надходять до регіонів України, які цього найбільше потребують. Інвестиції більш зосереджені у містах де інфраструктура, економіка більш-менш розвинена. Проте така ситуація надходження інвестицій не є сприятливою для економіки держави, оскільки, так створюється ще більша різниця у розвитку регіонів. Для вирішення цієї проблеми державі необхідно створити інвестиційну політику, яка б враховувала б потреби кожного регіону і була б спрямована на збільшення привабливості цих територій. Отже, наразі в Україні рівень інвестиційного клімату дещо впав, оскільки обсяг прямих іноземних інвестицій спадає. Тому можна стверджувати, що поліпшення інвестиційного клімату в Україні є одним із головних завдань на сьогодні.

2.2 Інвестиційна привабливість України скрізь призму міжнародних рейтингів

Індекс інвестиційної привабливості України за 2019 рік рівний 2,85 із 5 можливих балів. Даний рівень інвестиційної привабливості можна трактувати, як дуже низький. На графіку 2.1 наведено динаміку індексу інвестиційної привабливості України з 2010 по 2019 рр.

Тож, проаналізувавши дані з графіку 2.1, бачимо, що інвестиційний клімат країни наразі нестійкий. Проте слід зазначити, що у 2018 році індекс інвестиційної привабливості мав тенденцію до зростання незважаючи на негативні фактори, які впливали на нього. За допомогою міжнародних рейтингів можна більш якісно проаналізувати інвестиційний клімат України. Так, наприклад, рейтинг України за індексом економічної свободи Heritage Foundation, порівнює перешкоди на шляху до

економічної діяльності, які створює уряд країни. В табл. 2.4 наведено динаміку показників України за індексом економічної свободи за 2017-2019 роки

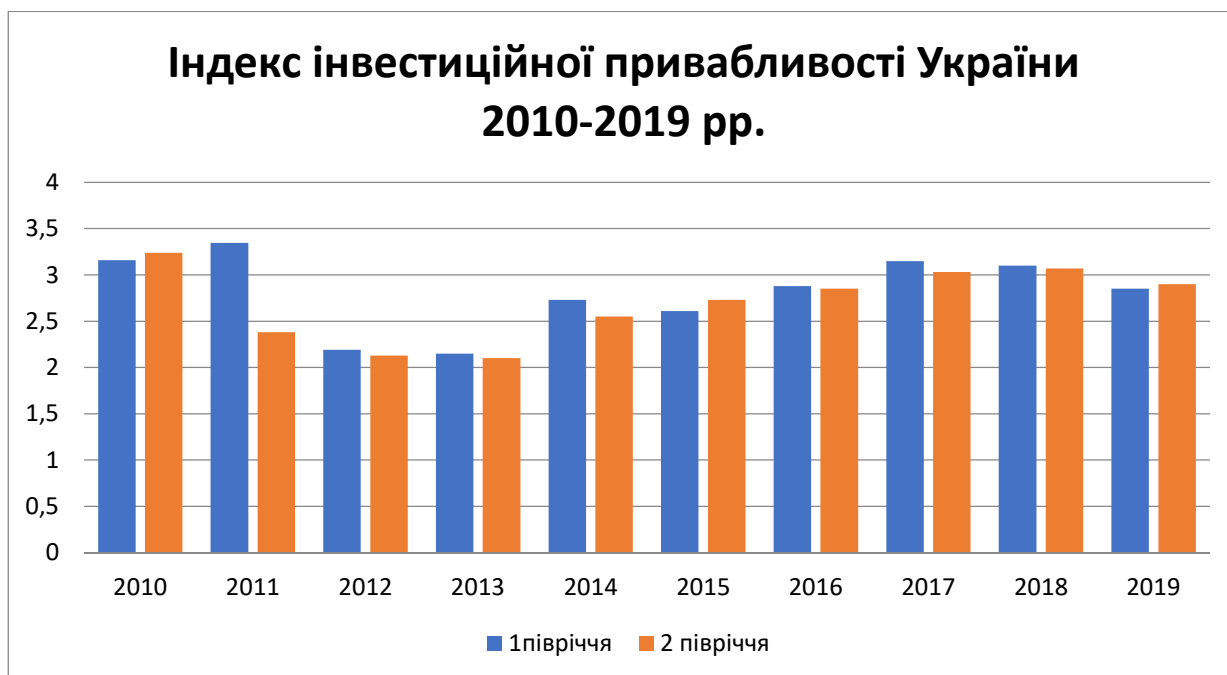

Рисунок 2.1 – Індекс інвестиційної привабливості України за 2010-2019рр. [30]

Таблиця 2.4 – Динаміка показників України за індексом економічної свободи [31]

Показник	Значення			Абсолютний приріст	
	2017	2018	2019	2016-2017	2018-2019
Індекс економічних свобод, %	48,1	51,9	52,3	-3,8	0,4
Індекс прав власності, %	41,4	41,0	43,9	-0,4	2,9
Індекс рівня корупції, %	29,2	29,0	29,6	-0,2	0,6
Індекс податкового навантаження, %	78,6	80,2	81,8	1,6	1,6

Продовження таблиці 2.4

Індекс захисту трудових прав, %	48,8	52,8	46,7	4	-6,1
Індекс інвестиційної свободи, %	25	35,0	35,0	-10	0
Індекс підприємницької діяльності, %	62,1	62,7	66,1	0,6	3,4
Індекс бюджетних витрат, %	38,2	45,0	46,9	6,8	1,9

З даних наведених в табл. 2.4 можна зробити такі висновки:

- індекс економічної свободи в Україні за аналізований період повільно зростає. Так у 2017 році він був рівний 48,1 із 100 можливих балів, а у 2019 році – 52,3, таким чином Україна за даним рейтингом набрала трохи більше половини із можливих 100 балів. У 2019 році Україна зайняла 147 місце за цим рейтингом і, відповідно, належить до здебільш економічно вільних країн.
- індекс податкового навантаження, індекс бюджетних витрат та індекс підприємницької діяльності – всі ці показники за даними в табл. 2.4 є найбільш високими в Україні, оскільки інші – значно нижчі.
- індекс прав власності та індекс рівня корупції є досить низькими показниками і таке значення гальмує ведення бізнесу в Україні.
- індекс захисту трудових прав у 2019 в порівнянні з 2018 роком значно впав, а саме на 11,5%.
- досить низький показник індексу інвестиційної свободи, у 2017 році він рівний всього 25% із 100 можливих. Проте у 2018 році він зріс на 40%, проте у 2019 залишився незмінним у порівнянні з 2018. Такий рівень інвестиційної свободи показує на скільки не захищені права інвесторів в Україні та показує необхідність у покращенні умов для інвестування.
- Загалом за індексом економічної свободи – Україна не є досить привабливою для інвесторів, оскільки індекс знаходиться на низькому рівні.

В табл. 2.5 наведено місце України за рейтингом ведення бізнесу.

Таблиця 2.5 – Місце України за рейтингом ведення бізнесу [32]

Показник	Місце в рейтингу 2019
Легкість ведення бізнесу	64
Започаткування справи	61
Реєстрація власності	61
Захист інвесторів	45
Сплата податків	65
Одержання кредиту	37
Виконання контрактів	63

З даних наведених в табл. 2.5 про місце України в рейтингу ведення бізнесу можна зробити такі висновки:

- Україна посіла 64 місце із 190 в показнику з легкості ведення бізнесу – це досить гарний результат.
- В сфері започаткування справ та реєстрації власності Україна посіла 61 місце, а тому можна сказати, що влада створила більш привабливі та легші умови у веденні та започаткуванні бізнесу.
- Україна посіла досить гарні місця в сплаті податків, одержанні кредитів та виконанні контрактів, проте все одно слід покращувати свої результати.

Отже, проаналізувавши макроекономічні показники, індекси економічної свободи та рейтинг ведення бізнесу України за певні періоди було прийнято висновок, що наразі Україна не є привабливою в інвестиційному плані для іноземних інвесторів.

3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

3.1 Аналіз основних факторів впливу на інвестиційну привабливість країни

Для того, щоб в Україну поступало якнайбільше іноземних інвестицій необхідно підвищувати інвестиційний клімат, адже це є одним із головних факторів, які впливають на обсяг залучених інвестицій. Окрім того, при збільшенні обсягу інвестицій економіка країни зростає, а відповідно і якість життя населення також. Тому створення привабливих умов в Україні для інвесторів є одним із головних завдань на сьогодні.

Перед тим як вкладати кошти в будь який об'єкт інвестування інвестор має проаналізувати його. Тобто з'ясувати на скільки для нього дана інвестиція буде вигідна. Спираючись на дані наведені в першій частині роботи про чинники, які впливають на інвестиційний клімат країни, проаналізуємо деякі макроекономічні показники. В табл. 2.1 наведено динаміку ВВП України за 2010-2018 роки.

Таблиця 3.1 – Динаміка ВВП України за 2010-2018 роки [15]

Рік	Обсяг ВВП, млн. грн.	Абсолютний приріст, млн. грн.	Темп зростання, %
2010	1079346		
2011	1299991	220645	21
2012	1404669	104678	8,1
2013	1465198	60529	4,3
2014	1586915	121717	8,3
2015	1988544	401629	25,3
2016	2385367	396823	19,9
2017	2983882	598515	25,1
2018	3560596	576714	19,3

З табл. 3.1 ми можемо спостерігати динаміку ВВП України за 2010-2018 роки і зробити такі висновки:

- динаміка ВВП України має тенденцію до зростання, в середньому приріст показника із року в рік становить 282578,5 млн. грн.
- середній темп зростання рівний 16,4%.
- найбільший обсяг ВВП спостерігається в 2018 році, а саме 3560596 млн. грн.
- найменший обсяг ВВП спостерігається в 2010 році, а саме 1079346 млн. грн.
- з 2014 по 2015 рік спостерігається найбільший приріст ВВП, який рівний 401529 млн. грн. або 25,3%.
- з 2012 по 2013 роки спостерігається найменший приріст ВВП, який рівний 60529 млн. грн. або 4,3%.

В табл. 3.2 наведено динаміку індексів споживчих цін України за 2010-2018 роки.

Таблиця 3.2 – Динаміка індексів споживчих цін України за 2010-2018 роки [11]

Рік	Індекс споживчих цін, %	Абсолютний приріст, %
2010	109,1	
2011	104,6	-4,5
2012	99,8	-4,8
2013	100,5	0,7
2014	124,9	24,4
2015	143,3	18,4
2016	112,4	-30,9
2017	113,7	1,3
2018	109,8	-3,9

З даних наведених в табл. 3.2 можна зробити такі висновки:

- відсутня постійна тенденція до зростання або спадання.

- найбільший рівень споживчих цін спостерігається в 2015 році і рівний 143,3%.
- найменший рівень споживчих цін спостерігається в 2012 році і рівний 99,8%, що на 69,6% менше ніж за 2015 рік.
- з 2015 по 2016 рік спостерігається найбільший спад в показнику і рівний 30,9%.

В табл. 3.3 наведено динаміку валового зовнішнього боргу України за 2010-2018 роки

Таблиця 3.3 – Динаміка зовнішнього валового боргу України за 2010-2018 роки [11]

Рік	Обсяг зовнішнього боргу, млн. дол.	Абсолютний приріст, млн. дол.	Темп зростання, %
2010	117343		
2011	126236	8893	7,6
2012	135065	8829	7
2013	142079	7014	5,2
2014	126308	-15771	-11,1
2015	118729	-7579	-6,0
2016	113518	-5211	-4,4
2017	116578	3060	2,7
2018	114710	-1868	-1,6

З даних наведених в табл. 3.3 про динаміку зовнішнього боргу України за 2010-2018 роки можна зробити такі висновки:

- не спостерігається тенденція до зростання або спадання показника.
- в 2013 році спостерігається найбільший рівень зовнішнього боргу, а саме 142079 млн. дол.
- в 2016 році спостерігається найменший рівень зовнішнього боргу, а саме 113518 млн. дол., що на 28561 млн. дол. менше ніж в 2013 році.

– в 2018 році рівень зовнішнього боргу у порівнянні з 2010 спав на 2633 млн. дол. або на 3%, а у порівнянні з 2013 роком – на 20%.

3.2 Детінізація економіки України як визначальний фактор підвищення її інвестиційної привабливості

З проведеного дослідження дістаємо висновок, що найбільшими проблемами України в напрямку підвищення її інвестиційної привабливості є високий рівень тінізації національної економіки та високий рівень корупції. Наша країна, на жаль, має вкрай малий досвід самостійного державотворення та запозичила багато недоліків попередньої системи, в наслідок чого під час сплати податків та ведення підприємницької діяльності у суб'єктів господарювання та громадян не сформувалися етичні стандарти та історична практика законослухняності.

Експертами Всесвітнього економічного форуму фінансова сфера та макроекономічна стабільність України визнані основними проблемами, що призводять до низької конкурентоспроможності та високої тінізації економіки в нашій країні.

Оцінити розміри саме тіньової економіки доволі проблематично, адже суб'єкти такої діяльності свідомо уникають державного контролю і сплати податків, тому останні дані є лише на 2018 рік.

Компанія Ernst&Young провела дослідження за підтримки Mastercard у рамках укладеного Меморандуму про співробітництво з Мінекономіки України, НБУ та Держстатом. За результатами цього дослідження 846 млрд гривень або 23,8% від офіційного ВВП за 2018 рік економіки України перебуває в тіні. А саме:

- 19,7% ВВП (702 млрд грн) становить "готівкова" тіньова економіка;
- 4,1% ВВП (144 млрд грн) - домашнє виробництво товарів для власного кінцевого використання, тобто негрошова тіньова економіка.

Критичним рівнем тінізації економіки, за якого держава втрачає контроль над економікою, вважається 30-35%.

На основі показника рівня корупції організацією Transparency International з

1995 року формується щорічний рейтинг країн світу. Країни у рейтингу впорядковані за показником рівня корупції, який базується на оцінках підприємців та аналітиків. Індекс сприйняття корупції оцінюється від 0 (найвищий рівень корупції) до 100 (відсутність корупції).

Таким чином, за даними рейтингу Transparency International [28], у 2019 році за рівнем корумпованості, Україна займає 126 місце зі 180 країн з 30 балами зі 100 можливих, що є дуже низьким показником. Такий високий рівень корупції перешкоджає ефективному введенню бізнесу на її території. Це руйнує її інвестиційний клімат і власний розвиток.

Також досліджено дані рейтингів, складених Transparency International для України з 2012 по 2019 рік і побудовано графік на основі аналізу цих даних (див. рис. 3.1).

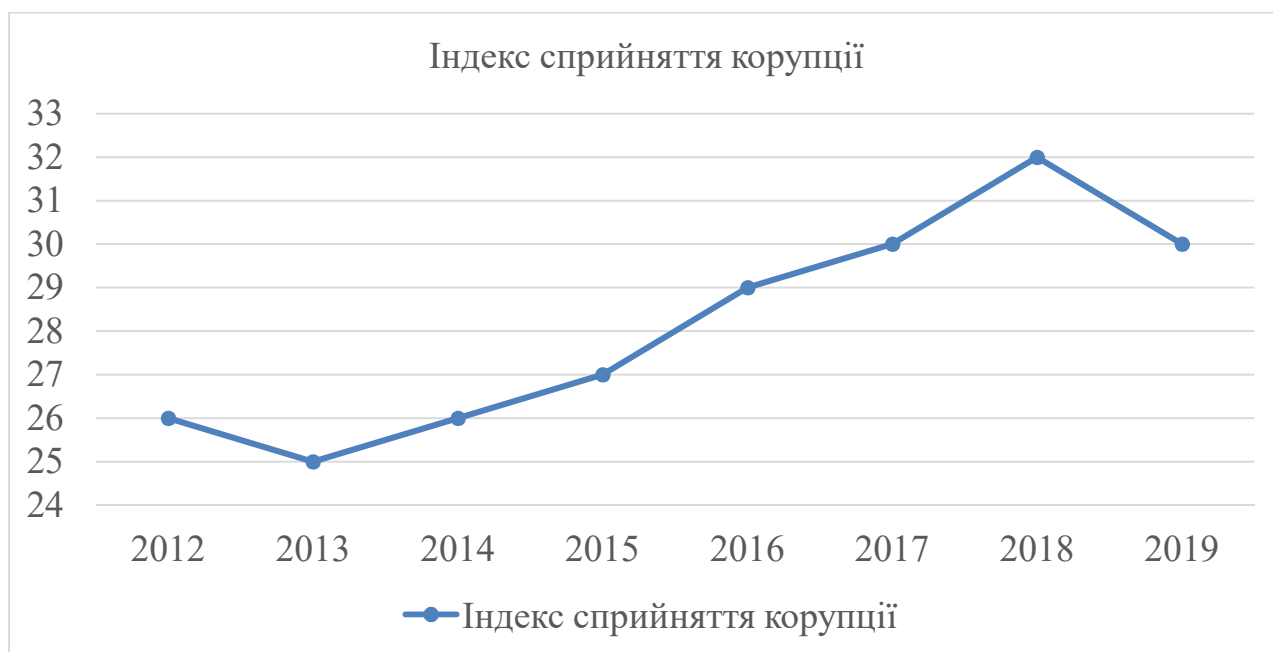

Рисунок 3.1 - Динаміка зміни Індексу сприйняття корупції в Україні (сформовано автором на основі [21-28])

З 2012 року (з моменту, коли Transparency International почала застосовувати сучасну методику розрахунку) найнижчі показники України були в 2013 році – 25 балів. Починаючи з 2014 року позиції України повільно

покращуються. Будь-який результат, менший за 30 балів, з точки зору Transparency International вважається «ганьбою для нації». Останні декілька років наша країна не опускається нижче 30 балів, але вона все ще залишається у групі «підвищеного ризику».

Таким чином, подолання корупції та детінізація економіки нашої країни є першочерговими завданнями для підвищення інвестиційної привабливості країни.

ВИСНОВКИ

Таким чином, нами було досліджено теоретичні основи формування інвестиційної привабливості в цілому. В роботі розглянуто різноманітні підходи різних вчених до поняття інвестиційної привабливості. Було розглянуто та проаналізовано фактори, які впливають на інвестиційну привабливість країни. Було виявлено, що існують як позитивні, так і негативні чинники, які впливають на рівень інвестиційної привабливості країни. До позитивних чинників входять: високий рівень розвитку робочої сили та ринку інвестиційної діяльності; стабільність національної грошової одиниці; високий рівень розвитку та функціонування фінансового ринку; активна діяльність міжнародних фінансово-кредитних інституцій, тощо. До негативних, в свою чергу: недосконалість законодавства, що регулює інвестиційну діяльність; недорозвиненість фондового ринку; неефективне та безсистемне використання амортизаційних фондів, тощо. Крім того, було проаналізовано інвестиційний стан України на сьогодні. Було виявлено, що Україна має величезний потенціал в інвестиційній діяльності, який пов'язаний з її географічним потенціалом, наявністю величезної кількості природних ресурсів, науково-технічним потенціалом та добре розвинутою інфраструктурою. Проте наразі в Україні існують фактори, які гальмують її діяльність по залученню інвестицій, зокрема, це пов'язано з її відносно низьким соціально-економічним розвитком. Було виявлено, що Україна займає 62 місце у рейтингу із залучення прямих іноземних інвестицій. Головними інвесторами країни є Кіпр, Нідерланди, Німеччина, Великобританія. Було виявлено, що обсяг прямих іноземних інвестицій в Україні спав, тому було зроблено висновок, що поліпшення інвестиційної привабливості країни наразі є одним із головних завдань.

Проведено аналіз стану інвестиційної активності України та наведено шляхи покращення її привабливості. Було виявлено, що макроекономічні показники, індекс економічної свободи та рейтинг ведення бізнесу можуть охарактеризувати інвестиційну привабливість країни. З макроекономічних показників було обрано для аналізу реальний ВВП, індекс споживчих цін та обсяг зовнішнього боргу за 2010-2018 роки. Було виявлено, що:

- динаміка ВВП України має тенденцію до зростання, в середньому приріст показника із року в рік становить 282578,5 млн. грн.
 - середній темп зростання ВВП становить 16,4%.
 - відсутня тенденція до зростання або спадання у індексі споживчих цін та у зовнішньому борзі.
 - найбільший рівень споживчих цін спостерігається в 2015 році і рівний 143,3%.
 - в 2018 році рівень зовнішнього боргу у порівнянні з 2010 роком спав на 3%.
- З аналізу індексу економічної свободи України було зроблено такі висновки:
- у 2019 році Україна зайняла 147 місце у рейтингу країн з економічної свободи і виявлено, що держава відноситься до здебільш економічно вільних країн.
 - індекс податкового навантаження, індекс бюджетних витрат та індекс підприємницької діяльності є найбільш високими.
 - рівень інвестиційної свободи в Україні наразі досить низький і такий рівень показує на скільки незахищені права інвесторів у країні.
 - загалом за індексом економічної свободи – Україна не є досить привабливою для інвесторів.

У рейтингу з легкості ведення бізнесу Україна зайняла 64 місце з 190, що є досить високим показником.

Загалом, проаналізувавши стан інвестиційної привабливості України було зроблено висновок, що держава не є досить привабливою для інвесторів.

Але з проведеного дослідження дістаємо висновку, що найбільшими проблемами України в напрямку підвищення її інвестиційної привабливості є високий рівень тінізації національної економіки та високий рівень корупції. Наша країна, на жаль, має вкрай малий досвід самостійного державотворення та запозичила багато недоліків попередньої системи, в наслідок чого під час сплати податків та ведення підприємницької діяльності у суб'єктів господарювання та громадян не сформувалися етичні стандарти та історична практика законслухняності.

За даними дослідженого рейтингу Transparency International [28], у 2019 році за рівнем корумпованості, Україна займає 126 місце зі 180 країн з 30 балами зі 100

можливих, що є дуже низьким показником. Такий високий рівень корупції перешкоджає ефективному введенню бізнесу на її території. Це руйнує її інвестиційний клімат і власний розвиток.

Таким чином, подолання корупції та детінізація економіки нашої країни є першочерговими завданнями для підвищення інвестиційної привабливості країни.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Алексеєнко Л.М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства / Л.М. Алексеєнко // Економічний форум. – 2009. – № 3. – с. 96-105.
2. Басалай С.И. Бухгалтерский учет как инструмент повышения инвестиционной привлекательности агропромышленных корпораций в условиях переходной экономики / С.И. Басалай, Л.И. Хоружий. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knigi1.dissers.ru/books/library2/2782-4.php>
3. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент.- К.:МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995 - 448с.
4. Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С.Фінансовий словник — третє видання виправлене та доповнене. — К.: Знання. — 2000, с. 373.
5. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: [посібник] / І.В. Зятковський; 2-ге вид. – К.: Кондор, 2003. – 89 с.
6. Інвестування навч. посіб. / О. М. Петухова. - К. : "Центр учбової літератури", 2014. - 336 с.
7. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. Основи інвестиційного менеджменту: Навчальний посібник .- К.: Кондор, 2008.- 340с.
8. Макарій Н. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств // Економіст. — № 10. — 2001. —С. 52—60.
9. Нападовська І.В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України // Вісник ДонДует №4(28).- 2005.-с.57-66.
10. Нечитайло У. П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону // Науково-практичний журнал. «Інвестиції: практика та досвід». – 2010. - №15. - С.25-29.
11. Нечитайло У. П. Інвестиційний потенціал та інвестиційний клімат: особливості формування та співвідношення / Науковий вісник Ужгородського університету, 2011 - №2(32). – С. 97 – 103.
12. Нечитайло У. П. Структурно-видові підходи до управління інвестиційним потенціалом регіону // Всеукраїнська науково-практична конференція

«Экономическая наука: новые вызовы и перспективы». - м. Миколаїв, 5 июля 2010 р.
- С.24-26.

13. Носова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи // Економіка та прогнозування. – 2003. – No 3.

14. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації – Режим доступу: <https://eba.com.ua/>

15. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. — Офіційний сайт. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

16. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/>

17. Стащук О.В. Методичні засади оцінки інвестиційної привабливості підприємства // Проблеми науки. — No 3.— 2003. — С. 22—31.

18. Т. В. Майорова, Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навн. закл.]/ [Т. В. Майорова]; - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.

19. Швець В.Я. Аналіз інвестиційного клімату в економіці України та шляхи його покращення / В.Я. Швець //Економічний нобелівський вісник.– 2014.– №1. – С. 502–508.

20. Investment Attractiveness of the Company: Definition Approaches and Assessment Methods / Glotova I.I. // Advances in Social Science, Education and Humanities Research, volume 333 - Atlantis Press, - 2019.

21. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/cpi2012/results>

22. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/cpi2013/results>

23. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/cpi2014/results>

24. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/cpi2015>

25. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/cpi2016>
26. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/cpi2017>
27. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/cpi2018>
28. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.transparency.org/cpi2019>
29. Рейтинг країн світу по рівню прямих іноземних інвестицій [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://gtmarket.ru/research/foreign-direct-investment-index/info>
30. Офіційний сайт European Business Association. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/uk>
31. Index of economic freedom 2014. Heritage Foundation [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.heritage.org/index/explore.aspx?view=byregion-country-year>
32. Doing business in a more transparent world 2019. The world bank [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://russian.doingbusiness.org/ru/data/exploreeconomies/ukraine>